

Către

Domnul Emil Boc – Președinte, Partidul Democrat Liberal

Domnul Victor Ponta – Președinte, Partidul Social Democrat

Domnul Crin Antonescu – Președinte, Partidul Național Liberal

Domnul Kelemen Hunor – Președinte, Uniunea Democrată a Maghiarilor din România

Stimați domni,

Am luat act cu surprindere și îngrijorare de adoptarea, de către Senatul României, a propunerii legislative inițiate de parlamentarii PSD și PNL privind introducerea sistemului de vot majoritar uninominal într-un singur tur pentru alegerile parlamentare din acest an. Situația este cu atât mai gravă cu cât acest lucru s-a produs în lipsa unei dezbateri publice argumentate, imperios necesară atunci când în discuție se află un element esențial pentru democrație și care îi privește pe alegători cel puțin în aceeași măsură în care îi privește pe aleși: sistemul electoral.

Vă adresăm această scrisoare pentru a vă solicita stoparea acestui demers, prin neadoptarea acestei propuneri și în Camera deputaților. Motivele sunt legate de efectele negative deosebite pe care acest sistem le-ar putea produce asupra pluralismului politic în România și, implicit, asupra evoluției sistemului politic românesc.

Vă aducem în atenție faptul că, în Uniunea Europeană, acest sistem mai este folosit doar în Marea Britanie, de câteva decenii tendința fiind aceea de a se adopta sisteme de vot care să asigure reprezentarea corectă (proporțională) a opțiunilor politice existente în societate. De altfel, după cum bine știți, pentru alegerile pentru Parlamentul European, este interzisă folosirea sistemelor majoritare în oricare dintre cele 27 de state membre.

Având în vedere faptul că există un singur exemplu, în Uniunea Europeană, cu privire la folosirea acestui sistem, socotim că este util să ne raportăm la acesta, atât sub aspectul laudelor și criticilor care îi sunt aduse, cât și cu referire la efectele pe care le-a produs în multe ocazii. Dacă în ceea ce privește avantajele, se invocă faptul că sistemul majoritar cu un singur tur a contribuit, în Marea Britanie, la consolidarea unui sistem de partide de tip "bipartid" care asigură guvernări stabile (lucru care nu s-a întâmplat în țări precum India sau Mexic, spre exemplu) și, implicit, la stoparea accesului în parlament a formațiunilor politice extremiste, permiteți-ne să trecem în revistă motivele pentru care acest sistem este criticat:

1. guvernele rezultate în urma alegerilor pot avea reprezentativitate scăzută (pot fi susținute de o majoritate parlamentară, însă doar de o minoritate de alegători dintre cei care votează). În sprijinul acestei afirmații, putem aduce ca exemple rezultatele alegerilor din 1979, 1983 și 1987 pentru parlamentul britanic, în urma cărora, cu un procent de voturi în jur de 40%, unul dintre partidele politice (conservator) avea să dețină o majoritate confortabilă în Camera Comunelor (chiar de peste 60%, în 1983) și, astfel, să guverneze fără probleme (împotriva voinței majorității celor care au votat, am îndrăzni să spunem);
2. sistemul deformează, în general, rezultatul alegerilor, în sensul că poate produce mari disproporții între voturile obținute de formațiunile politice și reprezentarea lor parlamentară, în funcție de acțiunea unuia dintre factorii de hazard – distribuția teritorială a voturilor. De regulă, avantajează primul partid în ordinea numărului de voturi primite sau, cel mult, primele două partide, dar poate inversa și ordinea partidelor politice din punct de vedere al mandatelor deținute în parlament în raport cu ordinea stabilită pe baza numărului de voturi primite. Putem să dăm ca exemplu din nou alegerile din 1983 din Marea Britanie, în care Partidul Conservator a obținut 42,43% din voturi, Partidul Laburist, 27,58%, Alianța Social Democrat – Liberală, 25,37%, în schimb, la nivelul mandatelor din Camera Comunelor, procentele au fost: 62,51% pentru conservatori, 32,91% pentru laburisti și 3,62% (!!!) pentru social democrați - liberali;

3. un procent mare de voturi (de regulă, peste 50%) nu sunt “transformate” în mandate și, implicit, un procent mare dintre cei care votează nu sunt reprezentați în Parlament. Într-o circumscripție în care câștigătorul obține, spre exemplu 35 – 40% din voturi, aproape două treimi dintre alegători ajung să nu fie reprezentați (în condițiile în care, în cazul altor sisteme, voturile exprimate în favoarea celor care nu sunt aleși sunt redistribuite în favoarea candidaților aparținând aceluiași partid, din alte circumscripții);
4. stimulează “votul util” (alegătorul nu votează cu candidatul/partidul preferat, ci cu candidatul cel mai puțin de neacceptat, dintre cei care au șanse de câștiga alegerile în circumscripție);
5. prezintă un obstacol foarte serios în calea noilor intrați (și mai tinerilor) în politică;
6. face practic imposibilă apariția unor partide politice noi .

Concluzii interesante și utile pot fi extrase și din modelarea pe care o putem realiza pornind de la alegerile din România, din toamna anului 2008. Am putea aprecia ce s-ar fi întâmplat la acea vreme dacă alegerile s-ar fi desfășurat prin scrutin majoritar un un singur tur, luând în considerare, pentru Camera Deputaților spre exemplu, pentru fiecare partid politic sau alianță politică în parte, numărul de colegii uninominale în care candidații săi au ocupat primul loc.

Astfel, Partidul Democrat Liberal, care a obținut 32,36% din voturi (al doilea clasat ca număr de voturi), ar fi primit 42,09% din mandatele de deputat (după numărul de colegii în care candidații săi s-au situat pe primul loc), față de 36,39, cât a primit de fapt; Partidul Social Democrat, cu 33,10% din voturi obținute, ar fi primit 37,65% din mandate, față de 36,07% cât a primit, Partidul Național Liberal, cu 18,57% din voturi, ar fi primit 11,70% din mandate, aproape jumătate din câte a primit de fapt – 20,56%; iar UDMR, cu 6,17% din voturi, ar fi avut un mandat în plus față de cât are – performanță datorată faptului că s-a clasat pe primul loc, cu procente în jur de 30%, în multe colegii uninominale din vestul țării, ceea ce nu s-ar mai întâmpla în noul context politic, în care în colegiile respective nu ar mai avea ca adversari PSD și PNL (și alții), ci USL.

În afară de ceea ce s-ar fi întâmplat la nivel național, mai este interesant de estimat efectele pe care acest sistem le-ar fi produs la nivelul reprezentării alegătorilor din diferite județe, în contextul în care, spre exemplu: în județul Arad, cu 52,06% din voturi obținute, PDL ar fi câștigat toate cele șapte mandate (pentru că, în toate cele șapte colegii, candidații săi s-au situat pe primul loc); în județul Argeș, cu 45,39% din voturi, PSD + PC ar fi câștigat opt mandate din nouă; în județul Satu Mare, cu 36,05% din voturi, UDMR ar fi câștigat patru mandate din cinci.

Putem așadar, să estimăm, fără a risca foarte mult să greșim, că, în 2012, sistemul majoritar cu un singur tur ar avantaja în mod incorect USL și ar dezavantaja, în mod dramatic și nedrept, toate celelalte formațiuni politice, așa cum, în 2008, acest sistem ar fi avantajat în mod semnificativ PDL și ar fi dezavantajat, la fel de semnificativ, PNL. Or, opțiunea pentru un sistem de vot sau altul nu ar trebui să fie determinată de beneficiul direct al unei anumite formațiuni politice într-un context electoral specific, ci de interesul public general.

Suntem de părere că este bine ca sistemul de vot prin care ne alegem parlamentarii să permită evaluarea, de către alegători, a fiecărui candidat în parte. În același timp însă, considerăm imperios necesar și sănătos pentru democrație ca fiecare curent de opinie (politică) existent în societate să fie reprezentat în Parlament în raport cu ponderea voturilor pe care le obține la alegeri.

Având în vedere că, spre deosebire de un primar sau un președinte de consiliu județean, un parlamentar nu adoptă nici un fel de decizie la nivelul circumscripției în care este ales, însă împreună cu toți ceilalți parlamentari adoptă legi valabile pentru toată țara, pentru fiecare alegător în parte, activitatea deputatului sau senatorului din colegiul său este la fel de importantă ca activitatea oricărui alt parlamentar ales în orice loc din țară. De aceea, la baza oricărui sistem ales trebuie să stea regula proporționalității dintre voturile și mandatele primite de fiecare partid participant în alegeri. Literatura de specialitate, precum și experiența multora dintre țările membre ale Uniunii Europene (și nu numai), ne pot oferi soluții care

îmbină cele două condiții.

În încheiere, vă adresăm solicitarea de a decide, împreună cu colegii dumneavoastră din Parlament, asupra sistemului de vot ce trebuie folosit în alegerile parlamentare din România, pornind de la imperative ce țin de asigurarea unei reprezentări corecte a opțiunilor electorale și a consolidării pluralismului politic și, implicit, a democrației, iar nu de la avantajele pe care un sistem sau altul le-ar putea aduce, în mod incorect, formațiunilor politice pe care le reprezentați.

De asemenea, vă solicităm ca, în viitorul imediat, să acceptați o întâlnire cu semnatarii acestei scrisori, pentru discutarea în detaliu a tuturor aspectelor pe care vi le-am prezentat, precum și a altor chestiuni ce țin de acest subiect.

Cu stimă,

în numele

Centrul pentru Politici Durabile Ecopolis -	Adrian Sorescu, Expert politici europene
Asociației Pro Democrația -	Cristian Pîrvulescu, Președinte
Expert Forum -	Sorin Ioniță, Președinte
Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH) -	Diana-Olivia Hătneanu, Director Executiv
Centrul de Resurse pentru Participare Publică -	Oana Preda, Director Executiv
Active Watch – Agenția de Monitorizare a Presei -	Mircea Toma, Președinte
Asociației Salvați Dunărea și Delta -	Liviu Mihaiu – Președinte
Asociației Națională a Birourilor de Consiliere pentru Cetățeni -	Ioan Tănase – Director Executiv
Centrul pentru Resurse Juridice -	Radu Nicolae – Programme Manager
Centrul pentru Jurnalism Independent -	Ioana Avădani – Director Executiv
Centrul Rațiu pentru Democrație -	Mădălina Mocan – Director Executiv
Asociației Miliția Spirituală -	Mihai Bumbăș - Președinte
Asociației ALMA - RO	Adrian Bădilă – Director Executiv